

**MAKTABGACHA TA‘LIM TASHKILOTI PEDAGOGLARINING KASB MAHORATINI OSHIRISHDA
TA‘LIM TEXNOLOGIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH****Xaydarova Irodaxon O‘tkirovna**

Qo‘qon Pedagogika kolleji maxsus fan o‘qituvchisi

Qo‘qon Universiteti I bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada, maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida amalga oshiriladigan va hozirda pedagoglarning kasb mahoratini oshirishdagi ta‘lim texnologiyalarni takomillashtirish bo‘yicha olib boriladigan chora tadbirlar to‘g‘risida so‘z yuritilgan.

Kalit So‘zlar: maktabgacha ta‘lim, ta‘lim tashkiloti, pedagog, ta‘lim texnologiyasi, takomillashmoq, ta‘lim dasturi, kasb mahorati, innovatsion yondashuv.

Kirish. Respublikamizda olib borilayotgan islohotlar ko‘lamida maktabgacha ta‘lim dasturlar ham chetda qolmagan, yillar davomida ushbu tashkilotlardagi bolalarning kelajagini porloq bo‘lishini o‘ylagan holda ularga ta‘lim beruvchi pedagoglarning mahoratini oshirishga alohida e‘tibor berilmoqda. Bugungi kunda pedagoglarning ta‘lim texnologiyalarini rivojlantirish bo‘yicha ko‘plab sa‘y-harakatlar olib borilmoqda. Qolaversa, pedagoglarga o‘z bilimlarini oshirishda, uslublarini keng ko‘lamda rivojlantirishda qo‘shimcha ta‘lim berish bosqichlari ham tashkil etilgan. Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida faoliyat yuritib kelayotgan pedagoglarning deyarli barchalari tashkilot rahbarlari tomonidan doimiy nazorat qilinadi, sababi shundaki, ularning kasb mahoratini ko‘rsatishi oddiy jarayon emas, balki, juda muhim bosqichlardan biri bo‘lganligidadir. Ta‘lim texnologiyalarini rivojlantirishda zamonaviy yondashuvlarni qo‘llash lozim, masalan, hozirda hukumatimizda axborot texnologiyalari rivojlanishiga katta e‘tibor berilayotgani ham bejiz emas, shuningdek AKT soxasida yangiliklar qilish barcha pedagoglarga bog‘liq muhim bosqichlardan biridir.

Maktabgacha ta‘lim bosqichida innovatsion jarayonlarning keng joriy etilishi bolalarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash va intellektual rivojlanishiga zamin yaratadi. Pedagog bolalarning intellektual rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan maktabgacha ta‘lim modelini yaratuvchisi sifatida harakat qilishi kerak. Shuni ta‘kidlash kerakki, buning uchun o‘qituvchi maktabgacha ta‘lim jarayonida qo‘llaniladigan yangi pedagogik texnologiyalar va innovatsion usullarni puxta egallashi kerak. Bundan tashqari, pedagoglar bolaning aqliy rivojlanishini tashxislashning turli usullarini o‘zlashtirishlari kerak. Ular zamonaviy gumanistik tushunchalarni bilishlari va shaxsni tarbiyalash usullarini egallashlari kerak. Ta‘lim texnologiyalariga zamonaviy innovatsiyalarni olib kirish kichik bosqichlardan yuqori bosqichlargacha amalga oshirilishi lozim. Ularni tashkillashtirishdagi ba‘zi usullarni ochiq axborotga aylantirish lozim.

Adabiyotlar tahlili. Respublikamizning “Maktabgacha ta‘lim to‘g‘risida”gi qonuni va “Davlat ta‘lim standartlari” talablaridan ko‘zlangan asosiy maqsad yosh avlodni istiqloq mafkurasi asosida sog‘lom, har tomonlama barkamol shaxs etib voyaga yetkazishdan iboratdir. Shu bois yosh avlodni boy madaniy merosimiz, tarixiy an‘analarimiz, milliy va umuminsoniy qadriyatlarimizga hurmat, Vatanga muhabbat, istiqloq g‘oyalariga sadoqat ruhida tarbiyalash mamlakatimizda amalga oshirilayotgan uzluksiz ta‘lim tizimini isloh qilishda hal qiluvchi omil bo‘lmoqda. bizning

respublikamiz. “Yoshlar xalqni millat qiladi. “Farzandlarimiz bizdan ko‘ra kuchli, bilimli, dono va albatta baxtli bo‘lishlari kerak” – avlodni tarbiyalashdir.

Mahorat – ta‘lim va o‘qitishning yuksak va yuksalish san‘ati. Pedagog o‘z ishining ustasi, o‘z fanini chuqur biladigan, fan va san‘atning tegishli sohalarini yaxshi biladigan, amaliyotda umumiy va yoshlar psixologiyasini yaxshi tushunadigan, o‘qitish va tarbiya usullarini puxta biladigan, o‘z ishini puxta o‘zlashtirgan, o‘z fanini puxta o‘rganadigan, o‘z fanini chuqur egallagan shaxsdir va yuqori madaniyatli mutaxassis hisoblanadi. Bo‘lajak mutaxassislarning malakasini oshirishda seminarlarning o‘rni qanchalik muhim bo‘lsa, ma‘ruzalarning o‘rni ham shunchalik katta. Atoqli pedagog Abdulla Avloniy ham o‘z asarlarida ustoz shaxsi, uning faoliyati haqidagi fikrlarni ifodalashga alohida o‘rin beradi. Allomaning ta‘kidlashicha, bolaning sog‘lom ulg‘ayishida otanonaning o‘rni alohida bo‘lsa, uning intellektual rivojlanishida o‘qituvchining o‘rni beqiyos. Xususan, bolalarning intellektual qobiliyatlarini shakllantirish “ustoz ma‘suliyatiga yuklangan, ularning vijdoniga yuklangan muqaddas vazifa” va “Tafakkurning kuchi, bezakliligi, kengligi o‘qituvchi tarbiyasiga bog‘liq.” ekanligini ta‘kidlab o‘tish joiz. O‘z davrida Yan Amos Komenskiy bola dunyoqarashini rivojlantirishda o‘qituvchining rolini juda yuqori baholagan va o‘qituvchilik “Yer yuzidagi barcha kasblardan yuqori bo‘lgan juda faxrli kasb” ekanligini ta‘kidlagan. Muallifning fikricha, pedagog o‘z burchini chuqur anglashi, uning qadrini to‘la-to‘kis anglay olishi zarur. O‘qituvchi obrazini tasvirlab, Ya.A. Komenskiy o‘z shaxsida quyidagi fazilatlar namoyon bo‘lishi maqsadga muvofiqligini ta‘kidlaydi: vijdonli, mehnatsevar, izchil, axloqli, o‘z ishini sevadigan, o‘quvchilarga otalaridek munosabatda bo‘ladigan, ularga bilim singdiradigan, ularda hayrat uyg‘otuvchilik jihatlariga egaligi. K. D. Ushinskiy o‘qituvchilarning ma‘naviy-ruhiy va kasbiy faoliyatini yuksak baholab, ularning kasbiy mahoratini muntazam oshirib borish maqsadga muvofiq, degan fikrni ilgari suradi. Bu g‘oyaning ijtimoiy ahamiyatini tasdiqlovchi tizim birinchi bo‘lib pedagog kadrlar tayyorlash tizimini yo‘lga qo‘yadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida ta‘lim texnologiyalarini yaratishda va ularni takomillashtirishda doimiy tarzda uzluksiz harakatlar olib borilishi lozim, vaholanki harakatlar strategiyasi qanchalar intellektual salohiyatli tashkil etilgan bo‘lsa, ko‘zlangan maqsadga shuncha tez va yuqori natijalar bilan erishiladi. Ta‘lim texnologiyalarini takomillashtirishda qo‘llaniladigan usullardan bir qanchasi hozirda amalda tasdiq topgan texnologiyalardan biridir, ulardan:

- axborot resurrlaridan keng ko‘lamda foydalanish;
- interfaollashtirilgan ta‘lim tizimini takomillashtirish;
- masofaviy ta‘limni yo‘lga qo‘yish;
- innovatsion usullardan foydalanish va hokazolar,

Yuqorida sanab o‘tilgan texnikalar hukumatimiz tomonidan maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida amalga oshirishga ruxsat berilgan texnologiyalardan hisoblanadi.

Axborot resurrlaridan keng ko‘lamda foydalanishda, pedagoglar zamon bilan hamnafas bo‘lgan xolda, ta‘lim berish bosqichlarini axborot resurrlari orqali amalga oshirishlari ko‘zda tutilgan, axborot resurrlariga hozirdagi elektronlashgan axborotlarni tushunamiz, respublikamizda axborot resurrlaridan foydalanish kundan-kunga rivojlanmoqda.

Interfaollashgan usullar yordamida pedagog bolaning ta’lim va bilimni qabul qilish tizimiga ta’sir o‘tkazadi, ushbu so‘z ingliz tilidan olingan bo‘lib, “interaction” “o‘zaro ta’sir” degan ma’nolarni anglatadi. Pedagog ushbu bosqichda iloji boricha o‘zi egallagan barcha texnikalardan foydalanishi ko‘zda tutilgan, bola va pedagog o‘rtasidagi muvozanat ham aynan shu faollikga bog‘liq.

Masofaviy ta’limni joriy etishda, ko‘pincha vaziyatdan kelib chiqilgan holda AKT vositalaridan foydalaniladi. Masofaviy ta’lim texnologiyalarini amalga oshirishimizda zamonaviy doimo usullar qo‘l keladi. Barchamizga ma’lumki, masofaviy ta’lim tizimi yordamida ko‘plab pedagoglar o‘zlarining salohiyatlari keng yoritishmoqda, bolalarga va o‘quvchilarga bilimlarni masofadan turib yetkazib berishmoqda. Raqamli texnologiyalarning ko‘plab imkoniyatlardan foydalangan holda, hozirgi zamonimizda ko‘plab yangicha uslublar ishlab chiqarilmoqda, masalan, raqamli texnologiyalar davrigacha maktabgacha ta’lim tizimida pedagoglarning kasbiy mahoratlarini oshirishda qog‘ozbozlik yoki shunga o‘xshash targ‘ibotlardan foydalanilgan, hozirgi kunda esa, pedagoglarimiz dunyo miqyosidagi pedagoglar bilan malaka oshirish imkoniyatiga ham egalar, buning asosiy omillaridan biri bu raqamli texnologiyadir, sababi, ko‘plab pedagoglarda o‘z salohiyatlarini oshirishda boshqa mamlakatda malaka oshirish imkoni bo‘lmaydi, mana shularni hisobga olgan xolda, masoviy ta’limni tanlashlari va kasbiy mahoratlarini oshirishlari mumkin.

Innovatsion usullardan foydalanish hozirgi davr talabi hisoblanib, har tadqiqotda mana shu tizimni uchratish mumkin. Ushbu usul yordamida pedagoglarda mahoratni oshirish bosqichlari ancha yengillashadi va sifatli yakunlanadi, innovatsion tizimni ham reja asosida amalga oshirgan ma’qul, sababi rejali amalga oshirilgan tizim algoritmidan hech qanday xatoliklar va kamchiliklar kuzatilmaydi.

Pedagoglarning mahoratidan kelib chiqqan xolda ular tashkilot tomonidan baholanib boriladi.

Natijalar va muhokamalar. Shuni ta’kidlab o‘tish joziki, pedagogika kasbi murakkab va mas’uliyatli kasb hisoblanadi. Bu kasbning sharafi va murakkabligi uning doimo ongning yagona egasi bo‘lgan shaxs bilan muloqotda bo‘lishi bilan belgilanadi. Ongli va tirik mavjudot doimo aqliy, ma’naviy va jismoniy jihatdan rivojlanadi. Shuning uchun unga ta’sir o‘tkazish uchun u muntazam ravishda psixologiya, ta’lim nazariyasi kabi fanlarni o‘rganishi, kasbiy mahorati ustida tinimsiz ishlashi kerak. U o‘qituvchilarning pedagogik, psixologik va uslubiy tayyorgarligini ta’minlaydi. Pedagogik mahorat pedagogik jarayondagi mazmundir. Pedagogik jarayon kasbiy va shaxsiy tayyorgarlikni ta’minlaydi, bo‘ljak mutaxassisni mehnat va hayotga tayyorlaydi, davlat, jamiyat, millat va kelajak avlod uchun mas’ul bo‘lgan mutaxassislarni tayyorlaydi. Shuning uchun pedagog shaxsiy va kasbiy fazilatlariga ega bo‘lishi kerak. Pedagogika nazariyasi pedagogik mahoratning yuqorida qayd etilgan ta’rifiga, shuningdek, pedagogning kasbiy profilining xususiyatlariga hamda pedagoglarga qo‘yiladigan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy talablarga asoslanib, pedagogik mahorat asosiy tarkibiy qismlardan (tarkibiy qismlardan) iborat bo‘lishi kerakligini ta’kidlaydi.).

Xulosa va takliflar. Xulosa o‘rnida ta’kidlash mumkinki, pedagogik madaniyat - pedagogning talabchanligi, adolatliligi, komilligi, rostgo‘yligi, to‘g‘riligi, uning burchi, mas’uliyati, qadr-qimmat, vijdoni, axloqiy e’tiqodini hisobga olish tushuniladi. Pedagogik takt (takt) pedagogik mahorat tizimida o‘qituvchining pedagogik qobiliyati chegarasi, foydali, qimmatli o‘z-o‘zini

o‘lchashi, ifodalash va ta’sir qilish vositalari bilan tavsiflanadi. Pedagogik mahorat tartiblari, malaka, malaka qismlari pedagogning kasbiy ta’minotini boyitadi va uni mahoratga yetaklaydi, pedagogning pedagogik mazmunini topishga yordam beradi. Biroq, unga tayanib, o‘z kasbining ustasi bo‘lib, ish kutilgan natijani bermasligi mumkin. Buning uchun muntazam pedagogik fikrlash, pedagogik tafakkur, pedagogik faoliyat zarur. Demak, shaxsning o‘z rivojlanishi pedagogik hodisa va muammolarni yaratish odatini, har bir bog‘lanish jarayonini tushunishga intilish, kundalik tahlilni mustaqil tahlil qilish, yangi ta’lim-tarbiyaviy g‘oyalarni oldingilari bilan solishtirish qobiliyatini talab qiladi. Asosiy pedagogik va psixologik yordamni topish va ularni hal qilishning eng qulay usullarini topish haqida o‘ylash kerak. Insonparvarlik inson qadr-qimmatini, erkinligi, baxt-saodati va teng huquqliligi haqida qayg‘urish, insonning barcha imkoniyatlarini yaxshilash uchun motivatsiyaga ega bo‘lishni anglatadi. Pedagoglarning individual yordamini hisobga olish, ulardan foydalanishni to‘g‘ri amalga oshirish, oldindan belgilangan ma’naviy holatga to‘g‘ri munosabatda bo‘lish, uni boshqalar tomonidan ushlab turish va hokazolar tushuniladi. Yuqorida, pedagoglarni kasbiy mahoratlarini qo‘llab quvvatlash masalasiga oid omillar ko‘rib chiqilgan bo‘lsada, ularni amalda qo‘llash ham pedagoglarning mahoratiga bog‘liq hisoblanadi.

Foydalanilga adabiyotlar:

1. Pedagogika: 1000 ta savolga 1000 ta javob/ Met.qo‘ll.U.I.Inoyatov, N.A.Muslimov, M.Usmonboyeva, D.Inog‘omova. – T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2012.
2. Hoshimov K va boshqalar. Pedagogika tarixi //Pedagogika oliy o‘uv yurtlari va dorilfununlar talabalari uchun O‘quv qo‘llanma. - Toshkent, O‘qtuvchi, 1996, - 301-bet.
3. Mahkamov U, Tillaboeva N, Tillaboeva SH. Pedagogik mahorat. O‘quv qo‘llanma. T.: 2003 y
4. Uljaevna, U. F. (2020). Didactic games in preschool educational system. Проблемы современной науки и образования, (4-2 (149)), 27-29.
5. Uljaevna, U. F., & Shavkatovna, S. R. (2021). Development and education of preschool children. ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL, 11(2), 326-329.
6. Uljaevna, U. F., & Shavkatovna, S. R. DOI: 10.5958/2249-7137.2021. 00358. X “Development and education of preschool children” ACADEMICIA. An International Multidisciplinary Research Journal.(Double Blind Refereed & Peer Reviewed Journal). ISSN, 2249-7137.
7. O‘rinova, F. (2019). REPORT ON PROBLEMS IN THE PRE-SCHOOLS OF ORGANIZATIONAL PREVENTIVE CENTERS. Scientific Bulletin of Namangan State University, 1(11), 311-315.
8. Oljayevna, O., & Shavkatovna, S. (2020). The Development of Logical Thinking of Primary School Students in Mathematics. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8(2), 235-239.
9. Уринова, Ф. У., & Эркинова, Ш. Ё. (2013). Значение инновационной индивидуальной работы в повышении эффективности самостоятельной учебной

деятельности студентов. Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук, (12-2).

10. Toxirjon, U. (2024). PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIRNI O'RGANISH. Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 22-27.

11. Toxirjon, U. (2024). BOSHLANGICH SINFLARDA O 'QISHNI YETKAZIB OLISHGA QIYNALAYOTGAN O 'QUVCHILAR BILAN ISHLASHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 9-13.

12. Umarov Tokhirjon. (2024). PROVISION OF PSYCHOLOGICAL SERVICES IN EXTREME SITUATIONS IS SOCIAL. International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives, 2(2), 1–6. Retrieved from <https://izlanuvchi.uz/index.php/iz/article/view/28>

13. В статье представлена информация о роли педагогики и психологии в повышении качества и эффективности образования, формировании зрелого поколения. Данное научное исследование исследует решающую роль симбиотических взаимоотношений педагогики и психологии в . (2024). YANGI O'ZBEKISTONDA IJTIMOY-INNOVATSION TADQIQOTLAR, 2(2), 5-12. <https://nuzjournals.uz/index.php/yoiit/article/view/79>

14. Умаров Тохиржон. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ РАЗНЫХ РЕЛИГИЙ. Yosh Tadqiqotchi Jurnal, 3(2), 18–25. Retrieved from <https://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/655>

15. Toxirjon, U. (2024). XALQARO O 'QISH SAVODXONLIGINI O 'RGANISH (PIRLS). Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 14-17.

16. Умаров, Т. (2024). ВЛИЯНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ИГРУШЕК НА ДЕТСКУЮ ПСИХОЛОГИЮ. Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 18-21.

17. Maxmudova Zilola. (2023). TALIM MUASSASI RAHBARLARIDA YUKSAK AXLOQIY SIFATLARI RIVOJLANTIRISH. International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives, 1(2), 78–83. Retrieved from <https://izlanuvchi.uz/index.php/iz/article/view/17>

18.